

УДК 159.95

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15\(33\)-782-793](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-15(33)-782-793)

Мудрак Марія Афанасіївна кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Західноукраїнський національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, тел.: (067) 990-9998, <https://orcid.org/0000-0003-3610-2490>

Коваль Оксана Євгеніївна кандидат педагогічних наук, доцент, директор навчально-наукового інституту комунікацій, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Західноукраїнський національний університет, вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46009, тел.: (096) 979-5012, <https://orcid.org/0000-0003-4224-601X>

Ярошук Маріанна Володимирівна кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка, вул. Ліцейна, 1, м. Кременець, 47003, тел.: (067)452-2115, <https://orcid.org/0000-0003-4499-8362>

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Анотація. Охарактеризовано сучасний стан та перспективи розвитку системи підготовки медіаторів в Україні. Закон України закріпив правовий статус медіаторів, що актуалізувало цей вид професійної діяльності. Статтю присвячено дослідженню медіації як альтернативному способу врегулювання конфліктів. Окреслено історію її виникнення та розвитку. Процедура медіації охарактеризовано як ефективний механізм примирення сторін. Здійснено порівняльну характеристику застосування медіації в зарубіжних країнах та розкрито проблеми, що стоять на заваді розвитку медіації в Україні.

У статті розглянуто роль медіації та діалогу в українському контексті та за кордоном. Було реконструйовано шлях розвитку медіації в Україні, та визначено особливості застосування альтернативних методів врегулювання конфліктів в зарубіжних країнах.

Медіація у кожній країні має свої особливості, які пов'язані з багатьма різними факторами, наприклад, культурні аспекти, політичний стан, тощо. В Україні медіація почала розвиватись наприкінці 90-х років минулого століття.

Медіація у США має дуже багато особливостей, вони відображені у схемах дій медіатора, часу, витраченого на медіації, та багато іншого.

Аналіз міжнародних стандартів у сфері медіації дозволяє говорити про все більшу зацікавленість фахової правничої спільноти у використанні

альтернативних процедур для врегулювання спорів, особливо якщо вони стосуються прав та законних інтересів дитини. Однак, як ми змогли побачити, вирішення спорів в Україні залишається прерогативою суду, не зважаючи на поширеність альтернативних варіантів.

Розгляд переваг та можливостей медіації надав можливість проаналізувати помилки та встановити майбутні необхідні кроки для реалізації мети медіації в Україні.

Вбачаємо за доцільне поглибити співпрацю держави та громадянського суспільства для забезпечення результативного реформування судочинства та впровадження альтернативних способів врегулювання спорів в Україні.

Ключові слова: медіація, діалог, посередництво, спір, альтернативні методи врегулювання конфліктів спору.

Mudrak Maria Afanasievna Candidate of psychological sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Social Work, West Ukrainian National University, Lviv St., 11, Ternopil, 46009, tel.: (067) 990-99-98, <https://orcid.org/0000-0003-3610-2490>

Koval Oksana Evgeniivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director of the Educational and Research Institute of Communications, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Psychology and Social Work, West Ukrainian National University, Lviv St., 11, Ternopil, 46009, tel.: (096) 979-50-12, <https://orcid.org/0000-0003-4224-601X>

Ярощук Маріанна Володимирівна Candidate of psychological sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogical and Psychology, Kremenets Regional Humanitarian and Pedagogical Academy named after Taras Shevchenko, Lyceina St., 1, Kremenets, 47003, tel.: (067) 452-21-15, <https://orcid.org/0000-0003-4499-8362>

PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF THE MEDIATION INSTITUTE IN UKRAINE AND ABROAD

Abstract. The current state and prospects for the development of the mediator training system in Ukraine are characterized. The law of Ukraine established the legal status of mediators, which actualized this type of professional activity. The article is devoted to the study of mediation as an alternative method of conflict resolution. The history of its origin and development is outlined. The mediation procedure is characterized as an effective mechanism for reconciliation of the parties. A comparative characterization of the use of mediation in foreign countries was carried out and the problems that stand in the way of the development of mediation in Ukraine were revealed.

The article examines the role of mediation and dialogue in the Ukrainian context and abroad. The development path of mediation in Ukraine was reconstructed, and the features of the use of alternative methods of conflict resolution in foreign countries were determined.

Mediation in each country has its own characteristics, which are related to many different factors, for example, cultural aspects, political situation, etc. In Ukraine, mediation began to develop at the end of the 90s of the last century.

Mediation in the USA has a lot of features, they are reflected in the mediator's actions, the time spent on mediation, and much more.

The analysis of international standards in the field of mediation allows us to talk about the growing interest of the professional legal community in using alternative procedures to settle disputes, especially if they concern the rights and legitimate interests of the child. However, as we were able to see, the resolution of disputes in Ukraine remains the prerogative of the court, regardless of the prevalence of alternative options.

Consideration of the advantages and possibilities of mediation provided an opportunity to analyze mistakes and establish future necessary steps to realize the goal of mediation in Ukraine.

We consider it expedient to deepen cooperation between the state and civil society to ensure effective reform of the judiciary and the introduction of alternative methods of dispute settlement in Ukraine.

Keywords: mediation, dialogue, mediation, dispute, alternative methods of conflict resolution.

Постановка проблеми. Зміни в політичному полі нашої держави призвели до усвідомлення необхідності пошуку мирних шляхів врегулювання спорів та конфліктів міжгрупами, особами та навіть органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Саме тому ми не можемо применшити значущість дослідження перспектив впровадження медіації в правову систему України.

В Україні медіація лише бере свій початок, але на базі зарубіжного досвіду, а саме, особливостей інституту медіації та законодавчої бази, дасть можливість проаналізувати і зрозуміти, які саме аспекти в Україні необхідно вдосконалити, а які створити задля ефективного захисту прав за допомогою медіації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато дослідників та науковців цікавляться темою альтернативних методів врегулювання конфліктів та існує достатня кількість теоретичних та емпіричних праць, які розкривають та формулюють думку стосовно медіації не тільки в Україні, а й по всьому світу. Такі українські науковці, як Н. І. Башмакова, Т. Кисельова, О.В. Белінська, А. Тарнавська, В. Б. Череватюк, Ю. Сорока, Е. Фельдман, Н. Міріманова у своїй працях вивчають історію розвитку медіації в Україні та

оцінюють перспективи поширення альтернативних методів врегулювання. Також, багато вітчизняних науковців, таких як Н. Мазаракі, Т. Кисельова, І. Г. Ясиновський, реконструюють та аналізують особливості застосування медіації по всьому світу. Аналізом альтернативних методів врегулювання спорів займаються по всьому світу та у будь-якій країні є науковці, які цікавляться даною темою.

Питання медіації досі є малодослідженим вченими-юристами, зокрема українськими науковцями. Мають місце поодинокі публіцистичні статті Т. М. Худякової, І. Терещенко, А. Залара [1] та інших й окремі наукові дослідження, в яких науковці опосередковано торкаються цієї проб леми, наприклад праці О. П. Євсєєва [2] та О. В. Федькович [3]. За останній час у нашій державі все більше інформації з'являється про медіацію (відновне правосуддя), яка має достатньо поширену практику застосування в західних країнах та викликає всезростаючий інтерес громадськості України.

Мета статті - визначити роль медіації у врегулюванні конфліктів в українському контексті та за кордоном. Визначити шлях становлення медіації в Україні та окреслити перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні медіація як технологія альтернативного врегулювання спорів могла б стати ідеалом компромісного вирішення спорів як правовий механізм мирного врегулювання конфлікту, при якому посередник працює не з протилежними позиціями, а з інтересами сторін, які прагнуть до порозуміння. Однак в Україні впровадження медіації здійснюють дуже повільно, в порівнянні з іншими державами.

На нашу думку, причинами можуть бути такі:

1. Правове регулювання медіації. Перед тим, як займатися певною діяльністю, потрібно дослідити, чи вона не суперечить чинному законодавству, якими джерелами права ми будемо користуватися під час здійснення цього альтернативного способу вирішення спорів.

15 грудня 2021 року набув чинності Закон України «Про медіацію». З прийняттям даного закону на законодавчому рівні були закріплені правові умови, основні завдання медіації, сфера її застосування, принципи здійснення медіації, умови набуття статусу медіатора, гарантії соціального захисту, права, обов'язки та відповідальність медіаторів, права та обов'язки сторін медіації, процедура медіації та медіаторське самоврядування.

Також джерелом права у сфері медіації може слугувати Конституція України, а також міжнародні нормативно-правові акти, які відповідно до чинного законодавства ратифіковано Верховною Радою, а саме:

- Директива про деякі аспекти медіації в цивільних і комерційних справах (від 21 травня 2008 року);
- Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам – членам щодо медіації у сімейних справах (від 2 січня 1998 року);

- Кодекс поведінки медіаторів, сформований Європейською комісією (2004 рік);
- Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо медіації у цивільних справах (від 18 вересня 2002 року) [4].

2. Недостатня поінформованість населення. Деякі прототипи медіації з'являлися ще у часи Середньовіччя, проте особливого застосування та поширення вона зазнала наприкінці ХХ ст. в Америці. Цікавими для нашого дослідження є відомості, що у XII-XV ст. на території Руського воєводства було поширено процедуру «полубовного примирення», що застосовувалася для примирення шляхтичів, привілейованих верств населення. Зауважимо, що загальні збори на Запорозькій Січі проводили у формі круга. Обговорення тривало до тих пір, доки громада не доходила до консенсусу, прийнятного для всіх членів [5]. Таким чином, ми можемо стверджувати, що український народ має певний досвід у проведенні примирних процедур задля вирішення конфліктних ситуацій та спорів, але сучасне українське суспільство недостатньо проінформоване про такий альтернативний спосіб вирішення спорів, як медіація. Це пояснюємо низьким рівнем довіри до цієї процедури. Однак ламання стереотипів є вкрай важливим для сприйняття інноваційних, нестандартних підходів до вирішення соціальних конфліктів. Цілком імовірно, що така позиція є слухною і щодо запровадження інституту медіації.

Цікавим для нашого дослідження є стаття Алеш Залар «Компанія з інформування про медіацію в Україні» [6], де акцентовано, що широкий загал в Україні не має достатньої інформації про різні способи розв'язання конфліктів, включно з медіацією. Внаслідок цього громадяни й далі звертаються в суди із приводу виниклих суперечок, у той час як їхні проблеми можна було б простіше врегулювати шляхом медіації. Досі єдиним способом одержання інформації для широкої публіки є газети й телебачення. Зауважимо, що в судах немає інформаційно-довідкових відділів або бюро з питань медіації, відповідальних за надання інформації широкій публіці. Окрім брошур про медіацію, випущених деякими неурядовими організаціями, інших інформаційно-рекламних матеріалів (плакатів, рекламних листків, різних звітів, інформаційних бюлетенів, відео) не існує.

3. Важливе значення відіграє і позиція людини. Принагідно зазначимо, що процедура ґрунтується на таких основоположних принципах:

- добровільність – кожна з сторін самостійно та добровільно приймає рішення щодо участі у процедурі з вирішення конфлікту чи спору, а також усвідомлює, що рішення може бути досягнення тільки шляхом мирних переговорів і співробітництва. Будь-яка сторона на власний розсуд може припинити медіацію у той момент, коли матиме бажання і ніхто не має права заборонити це зробити;
- конфіденційність – усе, що відбувається під час процедури не може бути розголошене ні медіатором, ні сторонами процесу;

- щирість намірів щодо вирішення конфлікту – кожна сторона повинна мати бажання знайти вирішення проблеми, говорити правду, нічого не приховувати від медіатора;
- неупередженість посередника – медіатор виступає як незалежна особа, тобто не може надавати перевагу одній із сторін, адже це суперечить Кодексу честі медіатора. Посередник є нейтральним щодо конфлікту та сторін, не оцінює їх, а в рівній мірі допомагає учасникам процесу. проте одночасно щиро прагне допомогти сторонам знайти точки дотику та компроміси;
- розподіл відповідальності – сторони несуть відповідальність за рішення, до якого вони прийдуть і приймуть, а медіатор – за дотримання правил та принципів процедури [7].

Зауважимо, що процедура зорієнтована на добросовісних свідомих людей, які прагнуть вирішити конфлікт чи спір мирним способом. Поширення практики застосування медіації в Україні ускладнюється наявністю в нашій культурі правової установки на вирішення проблем з позиції сили чи влади та уникнення особистої відповідальності за те, що відбувається, тенденції шукати винного ззовні. З іншого боку, медіація має досить сприятливий ґрунт внаслідок такої особливості української самосвідомості, як велика значимість взаємовідносин між людьми.

4. Компетенція працівників. Зауважимо, що в українському суспільстві низький рівень поінформованості щодо процедури медіації, тому і виникає проблема залучення спеціалістів до цього процесу. Цей процес зумовлений тим, що немає певної сукупності нормативно – правових актів, які б регулювали б цю процедуру. Оскільки медіація не закріплена на законодавчому рівні, то на неї невеликий попит у вирішенні спорів.

Якщо певна справа вирішується за рахунок медіації, то до неї запрошують спеціалістів із суміжних галузей: психологів, соціологів, педагогів та багато інших. Звернемо увагу на те, що необхідно розробити правильний і доцільний механізм навчання людей, які б хотіли освоїти професію медіатора.

5. Ефективність вирішення справ із різних галузей права. Безперечно, на нашу думку, медіація найефективнішою буде у сфері цивільного та сімейного права. Зазвичай сімейна медіація застосовується для врегулювання розбіжностей, які виникають під час розлучення подружжя, сплати аліментів, поділу майна та стосуються питань проживання батьків і дітей. Особливістю цієї категорії справ є емоційність. Медіатори розглядають почуття, які сторони переживають, що може бути серйозною перешкодою для врегулювання. Такі конфлікти часто мають приховані складові. Ці компоненти можуть стати «ключами» для мирного врегулювання спору. Спрямування сторін до їх пошуку є одним із завдань медіатора. Це суттєва відмінність медіації від судового порядку розгляду справи, який у порівнянні з медіацією є виключно технічною процедурою.

6. Низький рівень співпраці з іншими країнами. На нашу думку, перед тим, як впроваджувати щось у нашій державі, необхідно дослідити та вивчити досвід міжнародної спільноти для того, щоб увібрати найкраще, що було виведено з процедури медіації у світі за багато років. Необхідно зрозуміти, що справді буде дієво та ефективно для українського суспільства. Негативний досвід також необхідно вивчати задля того, аби не повторювати помилок наших колег-сусідів.

Ще однією проблемою залишається вузька спрямованість міжнародних проектів з впровадження медіації, які відбуваються в нашій державі. Так, програма розвитку медіації в рамках європейських проектів відбувається в руслі судової реформи, спрямована на зменшення навантаження на суди та покликана привернути увагу з боку держави в особі її органів та посадових осіб до сприяння вирішенню спорів за допомогою примирних процедур [8].

7. Відсутність належної фінансової підтримки. Надзвичайно важливо для країни на ранній стадії розвитку медіації надавати достатні державні кошти для схем державного посередництва. Без належного фінансування посередництво боротиметься за доведення своєї ефективності та сприйняття громадськістю і матиме лише поодинокі успіхи. Більшість проектів, спрямованих на розвиток відновлюваного правосуддя в Україні, як показує практика, здійснюють за рахунок міжнародної допомоги і маленький відсоток займає самофінансування громадських організацій. Як ми бачимо, держава не виявляє зацікавленості у впровадженні медіації в Україні, оскільки не сприяє поширенню розпочатих міжнародних програм – як тільки припиняється спонсорське фінансування, проект закривається [9].

Як показує досвід іноземних країн, а саме, за основу взято становлення інституту медіації в США, медіація може бути ефективним механізмом врегулювання спорів. Високі судові збори та високі погодинні ставки юристів, тривалість судового процесу є характерними атрибутами традиційної системи врегулювання спорів у таких країнах, як Велика Британія, США, Німеччина тощо. За цих умов популярність альтернативних механізмів вирішення спорів невпинно зростає. При цьому медіація є вигідною не лише приватним особам, але й урядам держав, оскільки популяризація медіації дає змогу зменшити навантаження на судову систему, зменшити витрати на її утримання тощо [10].

Хоча на даний час Україна знаходиться лише на етапі формування вітчизняної моделі відновного правосуддя, доцільно вважати, що необхідність запровадження інституту примирення (медіації) у вітчизняній системі права підтримується широким колом фахівців. Така підтримка ґрунтується, насамперед, на позитивних результатах практики застосування інституту примирення у багатьох країнах світу, які свідчать про його ефективність. До того ж, це відповідатиме загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, адже, питанню примирних процедур присвячена ціла низка рекомендацій і рішень

Ради Європи, зокрема, Рекомендації № R (99) 19 «Про посередництво в кримінальних справах»¹⁸⁵ від 15 вересня 1999 року, яка є одним з основних документів Ради Європи щодо реалізації програм відновного правосуддя та Основоположного рішення Ради Європейського союзу від 15 березня 2001 року «Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві» (2001/220/JHA) [11], які наголошують на необхідності розвитку та впровадження програм відновного правосуддя в національні системи права.

Інститутом становлення та розвитку медіації в зарубіжних країнах та в Україні були предметом дослідження таких науковців як Ю. Притики, В. Землянської, Р. Безпальчої, Ю. Зазуляк, Т. Кисельової. С. Калашнікова, С. Спиридонової, С. Меррі, Н. Александера, Л. Фуллера та ін.

Програми примирення потерпілих і правопорушників виникли наприкінці 70-х років у США та на початку 80-х - в Європі. Першою з європейських країн цю програму ініціювала Великобританія. На сьогодні програми примирення не лише успішно функціонують в Норвегії, Фінляндії, Австрії, Німеччині та Франції, але й закріплені на рівні національних законодавств. В інших країнах Європи було зроблено перші кроки у цьому напрямку - пілотні проекти у Данії, Швеції, Нідерландах, Ірландії, Іспанії та Італії. Протягом останніх років активізувався рух за впровадження програм примирення у Східній Європі.

Першою з європейських країн, яка ініціювала програму відновного правосуддя, була Великобританія. На сьогодні програми примирення не лише успішно функціонують в Норвегії, Фінляндії, Австрії, Німеччині та Франції, але й закріплені на рівні національних законодавств. В інших країнах Європи було зроблено перші кроки у напрямку медіації - запровадження пілотних проектів у Данії, Швеції, Нідерландах, Ірландії, Іспанії та Італії. Протягом останніх років активізувався рух за впровадження програм примирення у Східній Європі. В Польщі та Чехії, після завершення експериментального періоду, програми примирення (медіації) були не лише запроваджені, але й закріплені законодавчо за допомогою міжнародно-правових актів, серед яких – Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та ради від 21 травня 2008 року «Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах» [12].

Медіація – це вид альтернативного врегулювання спорів, метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв інтереси і потреби усіх учасників конфлікту [13].

На нашу думку, найдоцільніше взяти за приклад становлення інституту медіації в США, в зв'язку з тим, що законодавчий рівень медіації забезпечується «Однаковим Актом про медіацію 2001 року», який в свою чергу, став взірцем законодавчого регулювання медіації і для інших зарубіжних країн.

Медіація в Сполучених Штатах зародилася в трудових спорах. У 1972 році виникла перша професійна організація медіаторів. З 70-х рр. в США при судах, в арбітражі і в сімейних спорах медіація початку широко застосовуватися серед населення.

Медіація в США - це добровільний процес, в якому медіатор допомагає конфліктним сторонам спробувати досягти добровільного врегулювання суперечок. У США переважна більшість позовів дозволяється в суді. У центрі уваги медіації - міжособистісні аспекти переговорів.

Існує так званий «суд з безліччю дверей»:

- двері медіації;
- двері «третейський суд»;
- двері судового розгляду [14].

Американські судді з усіх цих «дверей» вибирають медіацію, оскільки вважають, що альтернативне вирішення спорів більш ефективно, ніж суд. В 80-х рр. в Америці відкрилися перші курси з медіації. У 90-х рр. широку популярність придбала «медіація-онлайн», особливо, в суперечках за домени. З тих пір також стали поширюватися приватні процедури альтернативних дозволів суперечок.

Медіації в США навчають у вигляді:

- рольових ігор;
- вивчення реальних справ;
- відео та реальних демонстрацій;
- демонстрації відеозаписів і їх обговорення;
- читання лекцій і подальших дискусій.

Дуже цікавий приклад США, де вся система права спрямована на те, щоб більшість суперечок дозволялося добровільно до суду, а суддя може перервати суд і порадити сторонам попрацювати з медіатором. Без медіаторів в сфері економіки, політики, бізнесу в цій країні не проходить жоден серйозний переговорний процес.

Наступні 30 років ознаменувалися стрімким зростанням кількості медіацій, арбітражних процедур, міні-судів, процедур експертної оцінки та інших схем АВС практично у всіх галузях права в США, в тому числі й у сфері публічних правовідносин. У 2001 р. був розроблений і прийнятий Уніфікований закон США «Про медіацію» [15]. На початку XXI ст. у США вже існувала серйозна законодавча база для медіації, діяли сотні організацій, що надають послуги АВС, практикували тисячі професійних медіаторів. У всіх без винятку штатах були засновані програми судової медіації, які передбачали цілий набір моделей медіації - від добровільної до суворо обов'язкової.

Наразі Україна знаходиться лише на етапі формування моделі медіації, однак вже з впевненістю можна констатувати, що необхідність запровадження інституту примирення (медіації) підтримується широким колом фахівців. Така підтримка ґрунтується, насамперед, на позитивних результатах практики

застосування інституту примирення у багатьох країнах світу, які свідчать про його ефективність. До того ж це відповідає загальній позиції України щодо гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу, адже питанню примирних процедур присвячена ціла низка рекомендацій і рішень Ради Європи, зокрема Рекомендації № R(99)19 «Про посередництво в кримінальних справах» від 15 вересня 1999 року, що є одним з основних документів Ради Європи щодо реалізації програм відновного правосуддя та Основоположного рішення Ради Європейського Союзу від 15 березня 2001 року «Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві» (2001/220/JHA), які наголошують на необхідності розвитку та впровадження програм відновного правосуддя в національні системи права.

Варто також зазначити, що на сьогодні, незважаючи на відсутність спеціального законодавства, в Україні вже є власний досвід застосування процедури медіації, який підтверджує високу ефективність застосування цього інституту при вирішенні конфліктів. На території України діє низка регіональних груп медіації, які об'єдналися в Асоціацію груп медіації України та Український центр порозуміння, який активно займається впровадженням програм примирення потерпілих і правопорушників та просвітницькою діяльністю у цій сфері.

Разом з тим судді-медіатори наголошують, що одним із інструментів популяризації медіації в суспільстві може стати прийняття відповідного Закону, основною ідеєю якого буде розробка рамкових положень щодо мети, завдань і принципів медіації. Із введенням медіаторів на законодавчому рівні отримає законодавче закріплення і судова медіація, або «модель правосуддя», що має на меті покращити функціонування правової системи та запропонувати альтернативний спосіб вирішення спору, дозволить уникнути таких чинників, як

Висновок. Таким чином, на підставі проведеного аналізу проблем впровадження медіації в Україні, вважаємо за доцільне здійснити такі заходи:

- проведення правової освіти та виховання населення з метою підвищення рівня правової культури;
- підвищення рівня довіри до послуги шляхом доведення до відома суспільства інформації про переваги медіації та її успішність порівняно з іншими способами вирішення спорів;
- активна інформаційна політика, яка проявлятиметься у постійній цілеспрямованій діяльності органів державної влади та осіб, які здійснюють діяльність у сфері медіації;
- розширення завдань міжнародних проектів із впровадження медіації в Україні, залучення до відповідних програм не лише державних органів, а й громадських організацій медіаторів, які довели ефективність впровадження програм медіації на практиці, задля популяризації медіації в Україні;
- запровадження державного фінансування програм проведення медіації;

- поширення серед юристів знань та практичних навичок про медіацію створення мережі центрів підготовки медіаторів, прийняття відповідного законодавства, яке б закріпило правовий статус професійного медіатора та процедуру формування корпусу медіаторів, сприяння діяльності та налагодженню взаємодії із громадськими організаціями, які займаються підготовкою професійних медіаторів;

- прийняття спеціального закону про медіацію і закріплення у ньому кола справ, у яких можливе призначення медіації, принципів медіації, визначення вимог до медіаторів та процедури їх обрання, закріплення основних засади та форми проведення медіації, характеристика власне процедури медіації, надання гарантій для сторін та врегулювання інших важливих питань.

На нашу думку, комплекс усіх цих заходів створить сприятливі умови для подальшого розвитку інституту медіації в Україні.

Література:

1. Дараганова Н. В. Медіація як один із альтернативних способів вирішення індивідуальних трудових спорів / Н. В. Дараганова // Юрид. наука. – 2011. – № 6. – С. 77–83.
2. Євсєєв О. П. Процедури в конституційному праві України : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. П. Євсєєв ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2008. 19 с.
3. Федькович О. В. Роль органів юстиції в організації та забезпеченні функціонування системи правосуддя : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / О. В. Федькович ; Акад. адвокатури України. Київ, 2007. 19 с.
4. Кармаза О. Інститут медіації: основні концепції розвитку. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 2. С. 24-28.
5. Катаєва Е. Національні особливості медіації в Україні: досвід та перспективи. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 3. С. 156-161.
6. Алеш Загар. Кампанія з інформування громадськості про медіацію в Україні. Відновне правосуддя в Україні. 2008. № 4. С. 49–92.
7. Подковенко Т. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання конфліктів. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2009. № 45. С. 31-38.
8. Подковенко Т. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання конфліктів. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2009. № 45. 31-38 с.
9. Спектор О. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України. Київський міжнародний університет. К.: «Фенікс», 2013. 160 с.
10. Процедура медіації в США. Порівняльно правовий аналіз федеральних нормативно правових актів США. URL: <http://xn--h1aoo0b.xn--p1ai/1-2013/8.pdf>.
11. Імплементация медіації в правову систему: міжнародний досвід та перспективи інституціоналізації в Україні. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2631/2337>
12. Запровадження процедури медіації (примирення) у законодавстві України. URL: <http://old.minjust.gov.ua/11347>.
13. Основні поняття про медіацію. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.
14. Процедура медіації в США. Порівняльно правовий аналіз федеральних нормативно правових актів США URL: <http://xn--h1aoo0b.xn--p1ai/1-2013/8.pdf>

15. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів. URL: http://pidruchniki.com/12090810/psihologiya/mediatsiya_sposib_vregulyuvannya_konfliktiv.

References:

1. Darahanova N. V. (2011) Mediatsiia yak odyn iz alternatyvnykh sposobiv vyrishennia individualnykh trudovykh sporiv [Mediation as one of the alternative methods of resolving individual labor disputes] *Yurydychna nauka, – Legal science*, 6, 77–83 [In Ukrainian]
2. Yevsieiev O. P. (2008) Protsedury v konstytutsiinomu pravi Ukrainy [Procedures constitutional law in Ukraine] *Candidate's thesis*. Nats. yuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. Kh. [In Ukrainian]
3. Fedkovych O. V. (2007) Rol orhaniv yustytzii v orhanizatsii ta zabezpechenni funktsionuvannia systemy pravosuddia [Role of Justice in the organization and functioning of the justice system] *Candidate's thesis*. Akademiia advokatury Ukrainy. K. [In Ukrainian]
4. Karmaza O. Instytut mediatsii: osnovni kontseptsii rozvytku. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2017. № 2. S. 24-28.
5. Kataieva E. Natsionalni osoblyvosti mediatsii v Ukraini: dosvid ta perspektyvy. *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*. 2013. № 3. S. 156-161.
6. Alesh Zahar. Kampaniia z informuvannia hromadskosti pro mediatsiiu v Ukraini. *Vidnovne pravosuddia v Ukraini*. 2008. № 4. S. 49–92.
7. Podkovenko T. Mediatsiia yak odyn z alternatyvnykh sposobiv rozviazannia konfliktiv. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*. 2009. № 45. S. 31-38.
8. Podkovenko T. Mediatsiia yak odyn z alternatyvnykh sposobiv rozviazannia konfliktiv. *Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky*. 2009. № 45. 31-38 s.
9. Spektor O. Alternatyvni sposoby vyrishennia tsyvilno-pravovykh sporiv: svitovyi dosvid ta perspektyvy zastosuvannia u pravovii systemi Ukrainy. *Kyivskiy mizhnarodnyi universytet. K.: «Feniks»*, 2013. 160 s.
10. Protsedura mediatsii v SShA. Porivnialno pravovyi analiz federalnykh normatyvno pravovykh aktiv SShA. URL: <http://xn--h1aoo0b.xn--p1ai/1-2013/8.pdf>.
11. Implementatsiia mediatsii v pravovu systemu: mizhnarodnyi dosvid ta perspektyvy instytutsionalizatsii v Ukraini. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/2631/2337>
12. Zaprovadzhennia protsedury mediatsii (prymyrennia) u zakonodavstvi Ukrainy. URL: <http://old.minjust.gov.ua/11347>.
13. Osnovni poniattia pro mediatsiiu. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.
14. Protsedura mediatsii v SShA. Porivnialno pravovyi analiz federalnykh normatyvno pravovykh aktiv SShA URL: <http://xn--h1aoo0b.xn--p1ai/1-2013/8.pdf>
15. Mediatsiia yak sposib vrehuliuvannia konfliktiv. URL: http://pidruchniki.com/12090810/psihologiya/mediatsiya_sposib_vregulyuvannya_konfliktiv.